

Niamuno Šargas

broliamis Lietuvininkams žines pranešas.

"Niamuno Šargas",

Tilžėje, kas ketvergą išdėstomas, laštūja prie arčiausiojo pusto ar per gromatneši apsteliūtās ant certainio meto 50 peningiu, su prienėjimui į namus 65 peningius. Jei pati laikraščio išleistinė Tilžėje, pylvimo užcijoje (Dammstraße) 2. bute, priima apsteliavimuis arba išskraipymus.

Vērni mylēsim cecorystę,
Drąsei užtarstai lietuvių!

Apsakymai

Į "Niamuno Šargą" įstatomieje laštūja po 10 peningiu už kožnų smulkius raštus išspausdinti ir yra būt laikraščio išleistinėje priimami. Gromatas ir rankraščiūs del laikraščio sumičiamus priima redytnuoje Tilžėje, pylvimo užcijoje (Dammstraße) 2. bute.

28. num.

Tilžėje, 14. julių 1887.

2. metas.

Niamuno Šargas

dar vis gal prie kožno cecorisko pusto už
kį certainių meto apsteliūjamas buti ir laštūja
50 pš., dykai į namus 65 pš.

Prašome brolius Lietuvininkus nesigaileti
tu keliu pinigeliu ir "Niamuno Šargo"
kū weikius išskraipyti. **Rėdyste.**

Iš konzervatyviškos zauninycios.

"Konzervatyvū Draugystės-Laiškas" 27. numerijy būto meto vėl pasipurtin, ir pasistates žvirbliu baidykles į tases ar į sawo paties šešelį sawo strelas žaudo, ir po tam keta "lyg jauns erelis į kovą stotis prieš kėlis Wokiecius, Žydus bei Žemaitelius"; todėl gaus delei Žemaiteliu manding anapus rubežiaus lekti.

Delei tokio nūprosno spuržėjimo nusisypsoje, galėtumbim tylėti, kad anšai laiškas ne butu fibinės nekur "Usorių", kurrai 10. vasario 6. numerijy "Niamuno Šargo" artikelį raše, išguldydamas, kad žalnėrytė ēsanti žemei sunki našta. Konzervatyvū Draugystės-Laiško "Raštė-mokytojis" išplešia iš to artiklio nekur prihiginimą apie du Amerikonus ir tą suvėles jam prikabina

ilga melu üdegg. Anšai prihiginimas "Šarge" taip skamba: "Du laukiniukų nušliau į tolismą žali žiaurinės Amerikos, kur dar Indijonai aplinkui bastei, ir tenai kur 30000 murgų žemės pasišawino. Gyventi pradedant, tare senesnysis jaunesniam: "Až lauką apgyvėsiu ir visus darbus atsiskiu, o tu laikyt 50 vyru, aprupik jūs rubais, ginklais, valgiu ir visomis prievolemis ir sergē mudvės" už pries Indijonu užpūlimą. Až taw dūsiu 2000 doleriu ant žalnėriu išlaikymo, ale tu turi viską nū manęs pirkli, ką tu privalai, až tai parupysiu. Taip pinigai pasiliks mudvieni, ir mudu laštoss neturėsiwa. Gerai, sačia jaunesnysis, ir surinkęs 50 vyru, darė, kaip buvo sušneketa, rupino už pakajų, pirklo rubus, jawus, mieja ir kitą nū sawo prieteliaus iš gautujų 2000 doleriu. Metui praėjus jisai buvo pinigus išdawęs, ir jo draugas buvo tūs atgawęs. Žiemdei sumisrokiant tare senesnysis: Dabar vėlei turiu sawo 2000 doleriu, ale kur dingo tresa (numai), kur dingo tiek daug dūnos, kur dingo jauczei, avys ir kiaules, kurias nū manęs pirkai? Tie suvalgyti ir žalin, o prie darbo man tawo žalnerei nieko ne gelbejo, neigi saw butą ne pasibudawojo. Atsidusejusiu tare: Ką darysiwa, turiau tą sunę naštą nešioti... Taip yra ir su žalneriai ir t. t." Dabar

klausykit, ką ant to sačio konzervatyviškas Draugystės-Laiškas: "Taigi pagal pawieflą to bedžiaus nurodo jis, kad waikai žemei fitniekam ne yra, kaip tiltas jawams bei jaucziams suvalgyti. Tas bedžius pilnq teisybę turėtu ir musu Draugystės-Laiškis tam bedžiniu pilnai pritartu, kad jis ne pats butu sačas „kad jie mano laukus nū Indijonu apsergētu (taip ne stow). Tas žodis yra jo paties taijsta filpa, į kurę tas bedžius pats pasiklara". Taip kalba konzervatyvū Laiško gurdinčius; ale ar spangys yra arba nenor matyti, kad ta filpa užnaryta yra žodžeis, kurie pirm prihiginimo stow ir taip skamba: "Mes (walniejie) negalime užsiginti, kad žalnerei tokiamo didžiame skaliuje laikhti buti tur; tur buti macnus waikas gatawas, ibant mums neprietelei pakajų dūtu, ir karui pasidariusi musu tėviškė nū „išpuštymo biaurybės apsaugota butu.“ Kur cze kas stow, kad žalnerei be reikalo yra, kaip konzervatyviškas lapas sumeloja. "Usorius" tiltai norėjo išrodyti, kad žalnerei žemei yra dide našta, o tai jam ir gerai pasihelė. Konzervatyviškas lapas iš "Bėžium" vadina, rasi dėl to, kadangi "Usorius" konzervatywams bėdos padarė, jiems atimdamas vienq žmoniu apimomyjimo pripravą, butent tą mošlą, kad žalnėrytė žemei neko kaštūja, kadangi pinigai žemėje pasiliakt.

Jonas ir Anute.

Rašyta Petro Vileišio.

(Priemazga.)

VII.

Senis Kalninis.

Naktis. Senis Kalninis užskrakinęs swirne (kėlyje) rokuja pinigus. Žwakėl tamšią žwiesę meta ant atwožtos skrynės ir suvynusio veido Kalniniu. Pamatykite tūj, kas tai buvo per žmogus, ar žyftas, ar tiltai mokas čedžyti.

Pinigai auksinei, raudoniekiei, sidabrinei rublei, pušrublei, muštinei buvo sudėti eilemis ant viršaus kitos skrynės. Popėriui pinigu taip pat ne maž buvo. Kožnų kruvą surokawęs ir per rokawęs Kalninis dėjo atgal į pasirtus tam maišelius (žakelius), ir pabaigęs, dėjo ant skrynės viršaus atsakancią žymę drebancią ranką.

Labiausiai ilgai jis peržiurejo raudoniūs ir pajemės vienq iš ju į ranką ilgai ant jo žiurejo, žiurejo išimišyges, tarpi sawo mišlyje jis parkantėjo praėjusių laikus.

— Tai tas išankstasis raudonasis buva pirmas, sačia Kalninis, nū kurio prasidėja mana turta. Bet kiek jie man kaštawo! Kaip dabar atmenu až saw laiką, kuriame gržžau namon iš Rigos pardawęs semeinius. Ten gawau tą raudonąjį. Parvažiūdamas sutikau ne'maž pažištamu —

tilo girtukliawimas! bet až atsiškyriau, atsiškyriau, nes gailėjausi išmainyti raudonąjį, išdūti iš jo dalį. Jis man buvo dūtas už semeinius, už mano darbą — nenorejau jo žudyti.... Bet kažin, ar gerai padariau? Gailėjausi saw nusipirkli stiklą alaus, bile tiltai daugiaus galėčiau jam palikti, bile tiltai jis be bėdos galėtu gyventi. O jis! O sunau, sunau mano mielas, argi tu mišlyji, kad až taw noriu pikt?

Nutilo senis, bet jo dužia buvo prihigstanti į qžūlą, tqomą vėtrą. Weidas jo dar labiaus apsipylę rūžais; akys įdubusios klaidžiojo ūgen ir ten; ranka drebancioji išleido raudonąjį, kurs nukrito vėl pas sawo draugus. Tas, tarpi, padubino senį.

— Ta mergpalaitė, traukė jis toliaus, jam patinka, padarys sawotiškai! Bet ne! nepawelysiu, kad mano pinigus jie pamitu — užkimisiu balsu ūgen ūgen ir kratydama pradėjo waikscioti po swirnq.... Nepawelysiu, klausė sawęs pastliaus, nepawelysiu bet dėl ko-gi tai vis až rankiojau, kad ne dėl sawo sunaus? Taip, dėl sawo sunaus, bet ne dėl tos ubagęs. Ji taip pat, kaip ir mano vienutinis sunus, tur waldyti mano pinigus. O kad jis nesulauktu! Bet ką cze daryti?! Jis twirtas, pastathys ant sawo! O Diewe mieliuviu, tawo pagalbos jiežtai, žaukė Kalninis pul-

damas ant keliu, apšwieč manu protą, ką cze dabar turiu až daryti!

Susijemės rankas ir akis išpyres į Kristaus lancias, kuriu abrozas buvo ties loka, pradėjo melstiesi, tas prislegtas nelaimiu žmogus.

Vakol jis melsis pasakyime mes keliatq žodžiu apie jo praėjusių jaunas dienas.

Tėwai jo buvo werginei — dėl to mažutėliam ne kartą jau reikdavo wažuti į dwarfą ant darbo. Lepintas namie tėwu, dware labai pajauftinai turėjo ant jo pulti wergysta; dėl to višumet, užlabijtas ten, apsipildawo ašaromis. Su jumi kartu augo ir jo neapkanta prieš poną; augo jo mislis ir žinė. Waikas dwylibos metu — jis tada jau pajino galybę pinigu ir padėjo saw išpirkti sawę ir sawo tėwus iš wergystes. Dirbo kaip jautis, čedžja, kaip galėdamas, slėkdamas skatik prie skatiko ir ant galio turėdamas trisdešimt metu, iššipirklo iš wergystes — ir atejė gyventi į Parvalkus. Atejo su sawo motyna, nes tėwas jau buvo miręs.

Kaip tada jis negalejo buti mandrus, jis, kuras iš wergimu pastojo walnas žmogus? jis drąsei tada galėjo višiemis žiureti į akis ir dowanotinai rokūti sawę geresniu už litus. Jis ir nebuvia priprates, kad kas darytu ne pagal jo budą. Tada viši tiltai apie iš kalvejo — ir

žrado, kad ji su kietu neaštiniu daigtu tol ant galvos mušta, kol nužuvusi. Szale lawono gulejo du numeriu lenkiško socijalistinė laikražcio „Proletariat (= Wargužei)".

Iš Bulgarijos. Didžiojoj Sobraniej (didysis ūtmas) buvo dengtų dienų ir panedelyje slapta susiejimas ir viršininko skyrimas tapę atlakta. Utarinkę wēl atviras susiejimas buvo. Sobranje išskyrė Bulgarijos valdonu kuniagaikštį Ferdinandą v. Saibsen-Koburg-Kohary, kurai estreitiskojė žalnieriū flūzboje yra. Jojo pati Madjarikė iš labai bagotu magnatu giminės, prawardė Kohary. Szisai kuniagaikštis yra swainis (swogaris) karaliuno Rudolfo iš Estreitijos. Pusto ūtstatssekretėras, dras Stephan's, pirm keliu metu netraciomis ant medžiokles Estreitijoje, ant kurios buvo pašviesčias, kuniagaikštį Ferdinandą mažumą iškovo, wienok ne priegadintai.

Iš cecorystės ūtimo

Taip labai girtasis senatwés ir negalejimo aprupinimas darbininku dabar išsirodo tik menka dowana, kuriaž darbininkas sulaukti gal. Darbininkas, butent senatwés rentę $33\frac{1}{3}$ pf. kas dieną arba 120 mlf. per metą, o tai tik nu 70. amžiaus meto, gal sulaukti. Prie šito $33\frac{1}{3}$ pf. darbininkas pats treczdali, darbdawys treczdali, o žemė ir treczdali primoketi turės. Viros metines kaštostos 66 milijonu mlf. per cecorystės pašalpą 22 milijonu ir išspirkimo mokestį po 3 mlf. nu darbdawio ir darbininko turės išsilginti. Szitą senatwés aprupinimą pirm 70. amžiaus meto tik, išsilaidymo negalejimą išrodžius, tebus galima sulaukti.

Bunto rotas ketverge žokanu užmanymams apie apakčižiavimą cukoriaus ir jurininku išpirkimą pries nepalaime priemē.

Iš Lietuwo.

Iš Tilžes. Czionai prie 4 kūpciu subatos ryta buvo perjieškojimai namuose dėl netikru pinigų. Prie wieno, žegorninko W., pulicija atrado ir pinigu našyngą dešimt markiams wyriausui, su višomis kitomis padarynemis. Trys Tilžiskie kūpcieji, tarp jiu ir šisai W., Klaipėdoje ant meturgio labai daug netikru dešimtmarkiu buvo pasleidę. Pulicija ilgai tyrinėdama wēlai waike wienoje gaspadoje jis užmūšę. Dabar jie Klaipėdos kaledjime sed.

— Draugystė „Byrute“ turėjo 10. ūtio mén. mēnesinį susiejimą „Woliškame bute“. Sąnariu labai menka buvo susiejė ir po atvėrimo susiejimo per poną Woską, tapę dėl gruntaunio įstatu perfeitimo višutinam susiejimui apmastyta. Kaip mes girdėjome, ketina „Byrutes“ wyriausybę višą užmanymą dėl įstatu leitimo kitame numerijoje „Niamuno Sargo“ apgaršinti, ir to dėl mes žendien apie tai nėko nemynēsimė. Toliaus nurodo Weheris ant reikalingumo įtaisymo žakniniu draugystiui prie Byrutes. Szitas nurodymas tarp sōnarių pilną pritarimą rado ir bus ant višutino susiejimo dar placzius apžneketas. Ant galos tapę sutarta žymetini višutini susiejimą antroje nedelioje augusto mēnesio Tilžėje „Woliškame bute“ laikytai.

— Nu 4. iki 8. ūtio mén. iš Maškoliu Lietuwo per rubežių į musu puše 108 medžių sieles perėjo.

— Pigiosios dienos jau dabar yra pro žalį. Per pastutinį turgų sviesto swarus jau 70 iki 80 pf. laštawo. Semiju ropuciu žepelis jau 2 mlf. laštawo, o žvežiuju maczius 15 pf.

— Gale praėjusios nedelės ukininko Gurklio Kalkapiūse žinė nūdegė. Ji su višu zopostu višai nebuvo į ugnies skryne išpirkti; ukininkas to dėl ne menka iškaldą iš to sulaukti.

— Praėjusioje nedelėje perkunija iš Tilžes ka-

lejimą ir Kort'o garinj mašuną įtrenkė. Prie Tilžes kaledjimo stogą tik mažumą sudrašte, o prie Kort'o mašuno žurftainį sulaužė. Žeip žmogaus nei wieno nepaikadyo. — Trubas po užyciomis bededant wienoje wietoje, kur griowis per pusantro žmogaus augumo buvo iškastas, griowio siena per perkunijos trink ūdrebėjo, taip kad siena ir išmestosios žemės paileidusios bėveik tris žmones apklašė. Wienok palaimingai dar pažiuke žiūs žmones iškasti.

— Liberalu pažystamas užtarėjus Bender'is, dvarionis Lenkoniskiūse, jau nabažtininkas. Ji jau 9. ūtio m. palaidojo.

Iš Ausvės. Per Pakalnės upę nekursai dūnkepys beverskeldindamas su sawo wežimiui, pyragais ir arkliai perwazo galui nulūtant į upę įkrito. Žisai pats išsigelbėjo, ale arklis, 60 doberiu vertas, nuskendo.

Iš Gilijs. Gale praėjusio mēnesio trys gyvenimai su gaspadorystes trobomis nūdege. Žis ko ugnis atsiradusi, nėkas dar nežino.

Iš Klaipėdos. 2. ūtio mén. ant 6 žeg. ryte kapteinis J. Kretschmer'is, wadowas akruto „Johann Friedrich“, su rėvolweriu sawę kaiytė per sišowę. Žis koltos priežasties jis tai pasidare, dar nėkas nežino. K. paczia su dwiemi waikai pašieka.

Iš Kalmelin. Czionai nesenei wieno žmona su sawo waiku smarkaus lytaus ant plono lauko užpulta greitai po vienujų jowaru pabėgo pastoges jieškoti, žaibas wienok į jowarą įtrenkė, kudikį negyvai užmušo, o ją pacią tik primušo. Žeikorei mislyja, ją dar išgydyse.

Iš Darkiemio. Pradžioje praėj. ned. Ederio kažemėkijoje ugnis išsiweržė. Staldas, kažemėko malunas ir 5 kiti butai trumpoje valandoje nūdege. Žeklada nemenka yra, kadangi didė daugybė išdirbtu skuru sudege.

Iš Karaliaucezium. Razbaininku du, 18 metu senasis kūpciaus pagalbininkas Gause ir 15 metu senasis mokintinis Markhatis dėl žmogžudystės tapę pradžioje šio mēnesio prisaikintuju sude sudytu. Abudu tapę kaltu išrastu. Gause tapę ant smercio prasudytas, o Markhatis ant 5 metu kaledjimo.

— Godawas, spynininkas, žinomas socialistu agitatorius, 34 metu senas, pašmire pradžioje šio mēnesio.

Iš Osterodės. Pradžioje šio mēnesio nekuri 60 metu sena žuviu kūpcelninkė Sternenė su baisei sudaužta laukole supiauštymu veidu ir pilnu, višai nūga, negyva girėje tapę atrašta. Nešiurai 20 metu senas darbininkas Grab to razbajaus kaledinamas ir jau į kaledjimą pasodintas.

Iš Angerburkio. Trunkslaukis girėje yra kiltai balsus razbajus išprowytas. Du darbininkai buvo į girę įėjusi grėblakociu parsineštai. Girėje jūdu susiginczyjo. Wienas sawo draugui pasalomis galwą su dideliu peiliu perskelė, taip, kad šisai negywas ant žemės įkrito. Lawoną kerpeje apkašęs pabėgo. Tos girės baronėnė wažiūdamas per girę patėmijo, kad warnu gauja wienoje wiejote ant žemės kerpes kašinėjo. Wažiūcija nufiuntusi patyrė, kad cze nepalaime žmogaus lawonas pašleptas. Žmogžudys jau buvo senei prapulės.

Prisaikintuju ūdas.

2. ir 4. julijų stalorius Scheffler'is iš Blidupėnu ir ukininkas Redeklis iš Widgirių dėl tyciomis daryto, prigawikiško uždegimo ir žinomai neteisios priesiegos dniejusė karūsė bei užkūsinimo ant uždegimo ir bandybos prigawystės turėjo po prisaikintais atsiliepti. Scheffler'is tapę dėl žinomai neteisios priesiegos ir dėl to, kad žinodamas apie uždegimą tai wyriausybėi nepranešė, ant pusantro meto baudžiamos kaledjimo ir 3 metu garbes teisybiniu prapuldymo, o Redeklis

kis dėl bandybos prigawystės (uzdegimą jam negalėjo išrodinti) ant 6 mēnesių kaledjimo ir 300 mlf. pinigu forawonės tapę prasudytas.

5. julijų buvusyis gromatnežys Rettig'is iš Szilkoju buvo kaltinamas, urėdininku bebu-damas 18 mlf. gatawu pinigu ir 9,50 mlf. gromatui markutėmis, kurie pustui priflausė, ant sawo naudos buvo suwartojės ir pinigu žemimui bei markuciniu pardawinui wedamasias knigas netikrai wedės. Prisaikintieji tik neteisaus suwartojimo 18 mlf. pinigu tegalejo kaltu išraisti. Žis už tai tapę prisaikintuju ūda ant 9 mēnesių kaledjimo prasudytas.

6. julijų butelninkas Pfennig'is iš Skulbetwaru dėl to turėjo atsiliepti, kad žinodamas, jog ant jo turto konkursas prasidės, sawo buteli li-tiemis buvo užrašydiňas. Žis už tai ant 6 mēnesių kaledjimo tapę prasudytas.

7. julijų butu turėjusi nesenei kaledjime pažoriusioji newedusioji Augustynike iš Stulbeckiu ir darbininkė Pūdžiuvenė iš cze pat dėl kudikiu nužudymo atsiliepti. Tas dalykas tapę ant kito ūkio nustumtas, kadangi Augustynike, kaip jau pranešta, buvo nužudžiusi, o priež Pūdžiuvenę nėko nebuvo galima pradeti, kadangi wyriausijojo apštaltintoja, Augustynike, jau nebegalejo sawo liudymo atidūti.

9. julijų gaspadorius Gottschalk'is iš sen. Karciamisčiu dėl tyciomis daryto ir prigawikiško uždegimo turėjo atsiliepti. Prisaikintieji negalejo apie jo kaltybę persiliudyti ir to dėl jų atkaltino.

8. julijų kūpcelninkas Adomaitis iš Tilžes tyciomis daryto uždegimo buvo kaltinamas. Prisaikintieji negaledami apie jo kaltybę persiliudyti jų atkaltino.

Vastuntinystė.

Priemazga.

Pašflausykime, ką ūko žwenta Ewangelija Mat. 25: Prilyginta yra dangaus karalyste dešimtmečių mergu, kurios su deganciomis liampomis ējo ant swodbos. Penkios iš ju buvo netikusios, o penkios išmintingos. Anos penkios netikusios arba durnos nepasiemė su sawimi alėjaus, liampomis ju užgeso ir jos pašiliko atmetos nū swodbos. Penkios protinos turėdamos zoposte alėjaus su žwiešiomis liampomis ējė į swodbą amžinu linšmybiu. „Cze aiškai matome, kad anos penkios durnos mergos ženklina tas moteriskas, kurios budamos valno ūkio, apsigyvena mestiūse ir tinginytėje gaissindamios laiką, nepildo geru darbu; per tai penkis atmetos nū dangiškos swodbos. Toliaus ēwangelija ūkio! „Nekursai žmogus, išwažiūdamas toli, atidawē tarnams turtus sawo: wienam dawē penkis tukstancius, kitam du, o kitam wienai. Po ilgo laiko pagrižęs ponas padarė rokundą su jeis. Tada tas, kuras buvo gawęs penkis tukstancius atnešė kitus penkis tarydamas: „Wiežpatie, penkis tukstancius dawei man, ūkai kitus penkis užpelniu“. Antras tarnas tarė: „Dawei man du tukstancius, ūkai ūku du užpelniu“. Ponas tarė jiems: geri ir werni tarnai; jog ant mažo buvote wernais, ant daugel jūs pastathysiu, jeisite į linšmybę sawo Wiežpaties.“ O kuras buvo ėmęs wieną tukstantį, tarė: „bijodamas tawęs, pašlepian tukstantį į žemę, ūkai turi, ūkai tawo yra.“ Wiežpats atsakė jam: „Piftasis tarne, per tinginytę nėko neužpelnei, nėko neuždirbati, neesi wertas atsilio!“ Wiežpė tada tą nenaudingą tarną įmesti į giliausias tamšybes, tenai bus werfmas ir dantu klobėjimas!“

Cze matome, jog Diewas ūdys žmones pagal dūtas jiems gerybes; tąs, kuras gawo penkis tukstancius, kad butu uždirbęs tiltai du, arba kuras gawo du, kad butu uždirbęs wieną, nebūtu taip malonei vadintas „geru ir wernu tarnu“. Ir tu, mielas ūkaitojau, nemėrūk nūpelnius ir ne-

